

Kemikaliegranskningsfunktionen

Informationsblad – februari 2013

Trafikverkets Kemikaliegranskningsfunktion ger ut informationsblad ett par gånger om året. Syftet är att sprida nyheter inom kemikalieområdet som berör Trafikverkets verksamheter. Informationsbladet tar upp nyheter gällande kemiska produkter och farliga ämnen i material och varor!

Bemanning på Kemikaliegranskningsfunktionen

Susanna Toller är ny medarbetare på Granskningsfunktionen på Samhälle, Miljö och hälsa. Sanna kommer att arbeta med miljöaspekter kopplade till Trafikverkets material och kemiska produkter i ett livscykelperspektiv. Att samordna och utveckla arbetet med livscykelanalyser är i fokus men Sanna kommer även att arbeta med utveckling av kemikaliegranskningsprocessen och farliga ämnen i material och varor. Susanna har tidigare arbetat som forskare vid KTH och som miljökonsult på Ecoloop, där hon på olika sätt har verkat för tillämpning av livscykelperspektiv inom bygg- och anläggningsbranschen.

Karin Andersson och Anna-Karin Strand (Vectura) kommer att finnas kvar på granskningsfunktionen och är tillgängliga för frågor och som stöd i ert kemikaliearbete!

Kontaktuppgifter till Granskningsfunktionen finns sist i informationsbladet!

Uppdatering av TDOK 2010:310, TDOK 2010:311 samt TDOK 2012:22

Den styrande riktlinjen TDOK 2010:310, rutinen TDOK 2010:311 samt den styrande riktlinjen TDOK 2012:22 har uppdaterats. Bakgrunden till uppdateringen är de reviderade BASTA-kriterier som gäller från 1 januari 2013. Eftersom Trafikverkets kriterier är harmoniserade med BASTA-kriterierna behövde även Trafikverkets kriterier revideras. Trafikverket deltar tillsammans med flera av de stora entreprenörerna, branschorganisationer för materialleverantörer samt Kemikalieinspektionen i BASTA:s utvecklingsråd, som har till huvuduppgift att förvalta och utveckla BASTA-kriterierna.

Utöver kriterieuppdateringen har följande förändringar gjorts:

- Alkylatbensin undantas för granskning (TDOK 2010:310, avsnitt 3.2)
- Uppföljning av kraven (förtydliganden i TDOK 2010:310, avsnitt 5.7)
- Resultat och Dokumentation (förtydliganden i TDOK 2010:310, avsnitt 6.1)
- Inbyggda kemiska produkter i riskanalysen (tillägg i TDOK 2010:311, avsnitt 6.2.3 samt TDOK 2010:310, avsnitt 5.4)
- Slutdokumentation (förtydliganden i TDOK 2012:22, avsnitt 5.6)

De uppdaterade dokumenten hittar ni i Trafikverkets ledningssystem [Dokumentcenter](#) samt på Material och Kemikaliesidorna på Trafikverkets [hemsida](#). Synpunkter på dokumenten? – hör av er till granskningsfunktionen!

Sprängmedel som kemisk produkt eller vara

Granskningsfunktionen får många frågor om definitionen av kemisk produkt och vara. Det är endast kemiska produkter som ska granskas av granskningsfunktionen. Varor ska hanteras enligt TDOK 2012:22.

Sprängmedel är en produkttyp där många gränfall finns mellan kemiska produkter och varor. Exempelvis bedöms en sprängpatron som en vara medan sprängdeg bedöms som kemisk produkt.

DEFINITIONER

- **Kemisk produkt:** ett kemiskt ämne eller beredning av kemiska ämnen som inte är en vara (enligt 14 kap, 2§, miljöbalken)
- **Vara:** ett föremål som under produktionen får en särskild form, yta eller design, vilken i större utsträckning än dess kemiska sammansättning bestämmer dess funktion (enligt 2 kap, Reach)

Färjeledernas kemiska produkter i Chemsoft

Från och med 1 januari 2013 finns [Färjerederiets](#) (färjeledernas) kemiska produkter i Trafikverkets kemikaliehanteringssystem Chemsoft. Tidigare har Färjerederiet använt varvens kemikaliehanteringssystem. Färjelederna kommer även använda Chemsofts organisationsmodul för att göra kemikalieförteckningar och rapportera förbrukade mängder. Sedan 2012 går det att göra fullständiga kemikalieförteckningar i Chemsoft genom att använda knappen "Lägg till egen produkt" för att lägga till produkter som inte finns i Chemsoft produktlista.

Inventeringen av färjeledernas kemiska produkter visade att ungefär hälften av produkterna är produkter som redan finns i Chemsoft och som används i Trafikverkets övriga verksamhet medan den andra hälften är "unika färjeledsprodukter".

I början av året kommer Granskningsfunktionen hålla utbildningar för att stärka kompetensen hos kemikaliesamordnarna på färjelederna.

Bygga med BASTA – nytt projekt för giftfritt byggande!

Hur långt är det möjligt att bygga och underhålla infrastruktur utan farliga ämnen? Det ska det nystartade projektet ”Bygga med BASTA” svara på. Projektet är ett samarbete mellan Skanska, IVL Svenska Miljöinstitutet, BASTA och Trafikverket. Trafikverkets nya krav för farliga ämnen i material och varor utgör tillsammans med de mer etablerade kemikaliekraven utgångspunkt för projektet.

Ett antal anläggningsprojekt ska följas upp för att mäta hur långt det i nuläget är möjligt att genom ett aktivt produktvalsarbete bygga utan produkter som innehåller farliga ämnen. Erfarenheterna som samlas in kommer att användas som goda exempel och inspiration till andra projekt samt i utvecklingen av framtidens krav på giftfria bygg- och anläggningsprojekt.

Läs mer om projektet i pressmeddelande från [IVL](#). Vid frågor om Bygga med BASTA – kontakta Malin Kotake (kontaktuppgifter finns sist i informationsbladet).

Utbildning om krav på farliga ämnen i material och varor, TDOK 2012:22

Under november och december 2012 anordnades fem interna utbildningstillfällen för de nya kraven på farliga ämnen i material och varor, TDOK 2012:22. Utbildningarna genomfördes via livemeeting och totalt medverkade ca 100 personer. Frågor med svar samt presentationerna från samtliga utbildningstillfällen har sammanställts och finns i [arbetsrummet](#). Utvalda frågor finns även på [materialsidorna](#) på trafikverkets hemsida.

De interna livemeetingutbildningarna utgjorde komplement till den utbildningsinsats som genomfördes i Luleå, Malmö, Stockholm och Göteborg. Material från dessa utbildningar finns på [materialsidorna](#).

Som ett led i implementeringen av TDOK 2012:22 har nu totalt 224 personer fått utbildning i Trafikverkets krav på farliga ämnen i material och varor.

Antal medverkande på utbildning fördelat på entreprenörer och Trafikverkets verksamhetsområden:

Entreprenörer	Investering	Stora Projekt	Underhåll	Övriga	Totalt
91	79	12	37	5	224

Uppföljning och summering av 2012

Under 2012 kom det in 686 ansökningar om att använda en kemisk produkt. I tabellen nedan visas hur de ansökta produkterna fördelas per grupp. Grupp B (Riskminskning) är fortsatt den största gruppen precis som tidigare år. Inom denna grupp bör det finnas potential för substitution genom ökat fokus på aktiva produktval i projekten.

Antalet produkter med utfasningsämnen fortsätter att minska. Ytterligare steg på vägen har därigenom tagits mot Trafikverkets mål att helt upphöra med användningen av produkter med utfasningsämnen, Grupp C. På fyra år har antalet produkter med utfasningsämnen minskat från 76 till 11 (se tabel nedan).

Granskningsfunktionen uppfyllde sitt mål under 2012 om att inget enskilt ärende ska ta mer än 5 arbetsdagar. Under 2012 var snittiden per ärende 1 dag.

Granskade produkter fördelat per grupp (utlåtande):

	Jan	Feb	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Tot
Grupp A	16	11	21	14	7	33	5	25	3	12	14	5	166
Grupp B	24	30	40	16	10	80	13	41	21	33	10	5	323
Grupp C	0	1	0	1	1	1	0	0	3	0	2	2	11
Grupp D	2	0	0	0	1	1	1	2	2	1	0	0	10
Ska ej granskas	11	18	24	5	12	8	9	9	5	14	14	4	133
Ej fullständiga	2	6	11	2	4	5	1	3	4	1	3	1	43
Totalt antal inkomna ansökningar	55	66	96	38	35	128	29	80	38	61	43	17	686

För att ytterligare intensifiera utfasningsarbetet kommer Granskningsfunktionen från och med 2013 genomföra utfasningsanalyser för produkter som får utlåtande C-Utfasning. Utfasningsanalysens syfte är att analysera möjligheten att fasa ut produkten på kort, medellång eller lång sikt.

Utfasningsanalysen inleds med att Granskningsfunktionen kontaktar sökanden av produkten för att få ta del av genomförd produktvalsanalys.

Kemiska produkter med utfasningsämnen enligt Trafikverkets kriterier:

	2009	2010	2011	2012
Kemiska produkter med utfasningsämnen, C-produkter	76	37	13	11

OMVÄRLDSBEVAKNING

Trafikverket deltar i myndighetssamverkan om Nano

I december deltog Trafikverket i en myndighetssamverkansdag kring ansvarsfull användning och hantering av nanomaterial. Dagen arrangerades av Kemikalieinspektionen inom ramen för arbetet med handlingsplanen för en [giftfri vardag](#). Förutom Trafikverket deltog myndigheter såsom Livsmedelsverket, Läkemedelsverket, Arbetsmiljöverket m fl. Malin Kotake presenterade resultatet från Trafikverkets nanoprosjekt, där befintliga och potentiella användningsområden av nanomaterial i Trafikverkets verksamhet har inventerats.

Regeringens särskilda utredare för att ta fram en nationell handlingsplan för säker användning och hantering av nanomaterial, Ethel Forsberg, presenterade pågående arbete. Trafikverket ingår i referensgruppen till regeringsuppdraget.

Läs mer om regeringsuppdraget [här!](#)

Nya RoHS-direktivet

Det nya RoHS-direktivet (2011/65/EU), även kallat "RoHS 2", började tillämpas den 2 januari i år. I samband med det upphävs det gamla RoHS-direktivet.

Det nya RoHS-direktivet innehåller inga nya ämnen och inga nya gränsvärden. För kvicksilver, bly, sexvärt krom, PBB och PBDE är gränsvärdet fortfarande 0,1 viktprocent i homogena material. För kadmium är gränsvärdet 0,01 viktprocent. Kommissionen ska dock senast 2014 överväga begränsning av ytterligare farliga ämnen.

RoHS-direktivet

Elektrisk och elektronisk utrustning innehåller hälso- och miljöfarliga ämnen. De kan utgöra en risk för människors hälsa och för miljön, framför allt vid hantering av avfall. RoHS-direktivet syftar till att minska riskerna genom att ersätta kvicksilver, kadmium, bly, sexvärt krom och flamskyddsmedlen PBB och PBDE i elektrisk och elektronisk utrustning med mindre farliga alternativ eller alternativ teknik.

De produkter som omfattas av direktivet delas in i olika kategorier. En nyhet är att fler produktkategorier bl a övervaknings- och kontrollinstrument vilka tidigare varit undantagna nu även omfattas.

På KemI:s hemsida kan du läsa mer om [RoHS-direktivet!](#)

Reach-nyheter i korthet

- I december lade Echa (Europeiska kemikaliemyndigheten) till 54 nya ämnen på kandidatlistan. Nu finns totalt 138 ämnen på listan och därmed har ECHA nått målet om att listan ska innehålla minst 136 ämnen vid slutet av år 2012. Inga av de nya kandidatämnena förekommer i produkter som finns granskade i Trafikverkets kemikaliehanteringssystem Chemsoft.

De nya ämnena hittar ni på [Echas hemsida](#) och kandidatlistan i sin helhet med exempel på användningsområden finns på [Kemikalieinspektionens hemsida](#).

- Echa har valt ut tio kemikalier av de 138 stycken på kandidatlistan som de rekommenderar EU-kommissionen att föra upp som tillståndspliktiga ämnen, enligt Reach bilaga XIV. De tio kemikalierna klassificeras som cancerframkallande och/eller reproduktionsstörande. EU-kommissionen kommer även att fastställa ett slutdatum för användning utan godkännande. Efter detta datum får företag endast använda kemikalierna inom EU om det finns ett beviljat godkännande. Inget av de tio ämnena finns i någon produkt som är granskad i Chemsoft.

De tio kemikalierna hittar ni på [Echas hemsida](#).

Kartläggning av EU-ländernas nationella byggregler avseende kemiska ämnen

Kemikalieinspektionen har utfört en kartläggning gällande byggregler inom EU avseende farliga ämnen. 1 juli 2013 träder Byggproduktförordningen (EU) nr 305/2011 i kraft. Trots Byggproduktförordningen är byggregler inom EU i allt väsentligt nationella. I Sverige finns det få begränsningsregler av farliga ämnen jämfört med t ex Frankrike, Tyskland och Holland. Syftet med utredningen har varit att kartlägga hur dessa regler är utformade och motiven för detta.

[Här](#) hittar ni rapporten.

Kemikaliekontrollen har tappat greppet

Kemikalieproduktionen ökar konstant i världen och varken politiker eller tillsynsmyndigheter hänger med. Det hävdar Simon Haikolas i en doktorsavhandling vid Linköpings universitet. Avhandlingen visar att kemikaliernas väg genom miljön och samhället har blivit allt svårare att kartlägga och att förekomsten av kemikalier i varor beräknas öka med 330 procent fram till år 2050.

Läs Simon Haikolas avhandling [Bortom kontroll? Den svenska kemikalieövervakningens logik.](#)

Vägledning för tillämpning av föreskrifterna om kemiska arbetsmiljörisker, AFS 2011:19, version 2 jan 2013

Arbetsmiljöverket har tagit fram en ny version av vägledning om kemiska arbetsmiljörisker. Vägledningen är en temasida och finns på deras [hemsida](#) och också som ett pdf-dokument. I den nya versionen finns mer vägledning utifrån frågor som Arbetsmiljöverket fått in, bland annat gällande hantering av cancerframkallande, mutagena och reproduktionsstörande ämnen. Vägledningen om arbetstillstånd vid risk för brand eller explosion har också utökats.

En nyhet är att ett schema för förteckning av kemiska riskkällor och dokumentation av riskbedömningen som man kan kopiera. Schemat finns under rubriken "Mer information" på hemsidan.

SAICM - arbete för tillräcklig kemikaliekontroll

Inom den globala kemikaliestrategin, SAICM (Strategic Approach to International Chemical Management) har EU och Sverige drivit frågan om behovet av ett internationellt samarbete gällande information om kemikalier i varor. Ett förslag till ett internationellt frivilligt program för information om kemiska ämnen i varor ska tas fram. Syftet är att alla aktörer i en varus livscykel ska få tillgång till information om farliga ämnen i varans hela livscykel. Arbetet ska bidra till att SAICM:s mål om tillräcklig kemikaliekontroll år 2020 uppnås.

En av de stora utmaningarna i Trafikverkets nya krav för farliga ämnen i material och varor handlar just om att få tillgång till information för att möjliggöra aktiva produktval.

Mer finns att läsa på [SAICM:s hemsida](#).

Farliga ämnen i varor ett växande problem

I sin halvtidsrapport till regeringen i arbetet med handlingsplanen för en Giftfri vardag drar Kemikalieinspektionen slutsatsen att farliga ämnen i varor är ett växande problem. I 10 % av de kontroller som genomförts är halterna av farliga ämnen i varor högre än vad som är tillåtet.

Kemikalieinspektionen lyfter även fram sitt arbete för att få företag och offentliga verksamheter att välja bort kemikalier och varor som innebär risker innan lagstiftningen ställer krav. Trafikverkets nya krav på farliga ämnen i material och varor ett exempel på sådant proaktivt arbete.

Läs mer om resultaten från KEMI:s arbete i [rapporten!](#)

Trafikverkets Kemikaliegranskningsfunktion

Mail:
Granskningsfunktionen@trafikverket.se

Hemsida:
www.trafikverket.se/kemikaliehantering
www.trafikverket.se/materialkrav

Utredare Kemiska produkter

Karin Andersson
Telefon: 010-484 41 22
karin.b.andersson@trafikverket.se

Utredare Kemiska produkter

Anna-Karin Strand
Telefon: 010-484 45 53
anna-karin.strand@trafikverket.se

Utredare Material och Kemiska produkter

Susanna Toller
susanna.toller@trafikverket.se

Nationell samordnare Material och Kemiska produkter

Malin Kotake
Telefon: 0243-44 54 69
malin.kotake@trafikverket.se